

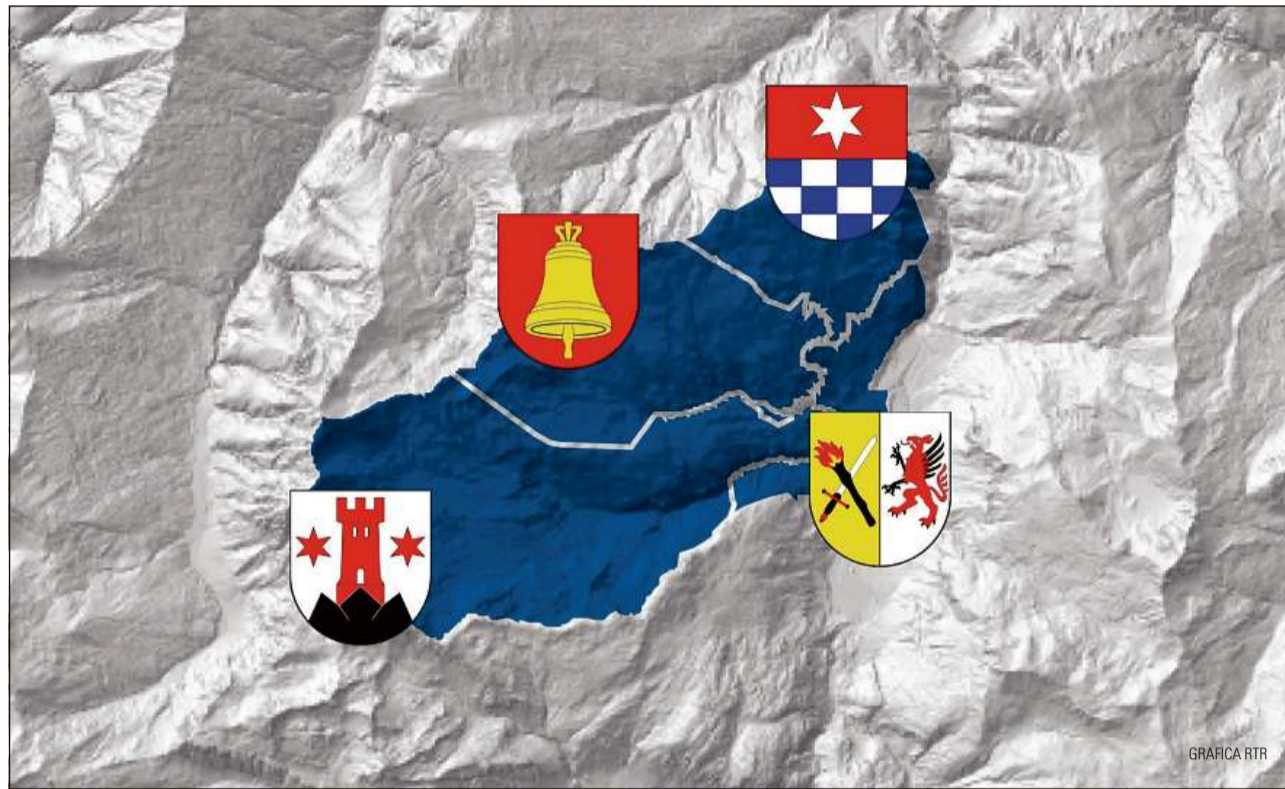
Fusiùn Muntogna da Schons

Poca discussiùn an sala a Donat, mo diferaints menis sur digl prozeder

DA BARTHOLOME TSCHARNER/FMR

Da giuditgear sen fundamaint da la preschientscha d'abitants a caschùn da la davosa infurraziùn davart la fusiùn digls quarter vaschinadis da la Muntogna da Schons para igl basegn da discussiunar que tema pletost mudest. Igls pressapoc 50 preschaints en ànc egn'eada vagnieus infurmos antras la grupa da project sur digl cuntegn digl cuntract da fusiùn ad igl prozeder. La discussiùn spiggeada à gl' strusch do, suletameing la lescha d'agricultura para da levantar divergenzas.

Scha la discussiùn à betga tgapo tgatsch an sala da Donat, an La Quotidiana vean discussiuno cun schlàntsch que project politic ca vean dezidieu digls tarvaschegn

da vendergis proxim. Sch'ign resu-mescha curtameing igls menis constatesch'ign ca blears s'expriman an favur da la fusiùn, mo igl para ear egn bün tant c' à resalvas perveia digl prozeder a la preascha. Nus vagn fatg tres amparadas a parsünas contactadas savund igl prinzipi da la casualitad.

Igl basegn da discutir la fusiùn e pletost mudest. FOTO RTR/RETO PFISTER

«Motivar da returnar an Val Schons»

FMR: Tge muntada à la fusiùn sen la Muntogna da Schons par Vos?

Beni Michael: Quegl e egn zap an la direcziùn ca fa senn. 50 abitants par furmar egn vaschinadi e fetg pocs par mantaner egn'organisaziùn comunala. La fusiùn radi surtut egn avantatg par l'administraziùn, parquegl c' i fa gea betga senn d'aver pliras canzleias par buns 355 abitants. Cler, d'egna vart e' gl ear egn trend ozigligi da fusiunar parquegl ca las estructuras en otras c'avant 100 ons. Tut e vagnieu ple datier. Quegl e ear egn raschùn da fusiunar.

Tge vean ella a radir savund igl Voss meni?

Par mantaner la populaziùn po'gl easser ampo ple atractiv da star sen la Muntogna parquegl ca las taglias vignan sbassadas, a la dumonda e betga ple tge vischnànca ca vegi igl pe da taglia ple bass. Nigna concurrenza da taglia pudess easser egn avantatg par glied ca vean natier a star a c' à ascheia duple schelta. Igl avantatg e c'igl dat me ple egn canzleia. La grànda efizienza sarà betga da spitgear, mo igl sarà egn post atractiv par egn canzlist. Igl vean betg a custar ple poc parquegl ca las pretensiùns digls abitants creschan adign'avant. Quella tendenza cuntinuescha ear suainter la fusiùn. Mo igl noss problem e quel ca nus vagn betga avunda abitaziùns a tgeas par la glied ca less imigrar near star a qua. Da l'otra vart e la nosa gràndeztga critica ànc ampo megna pintga: Nus stuessan aver ampo duple abitants

Beni Michael da Casti. MAD

par saver funcziunar par mantaner tut igls survetschs, la scola cunzund. Quegl fuss egn fegnamira politica da motivar duple glied da star sen la Muntogna. Surtut da motivar igls giuvens, c'en partieus da la Muntogna par far scolaziùns a far experienschas, c'els turnan puspe anavos. Forza schizunt cun famiglia near igl intent d'aver egn famiglia sen la Muntogna da Schons. Oz e bagn pussevel da star an la Val Schons a luvrar orvart. Quegl stuess easser la grànda fegnamira politica.

Tge vean la fusiùn a midar an las vischnàncas da la Muntogna da Schons?

Cumparaglieu cun oz mida quella poc, oter ca l'administraziùn ad igl pe da taglia. Quegl e forza la sula critica anviers la grupa da project: Ign à gieu fetg poca curascha da midar anzatge.

Jou sund ear ampo skeptic c'igl vigni ad ir ple tgientsch da catar glied pigls ufezis: Egn vaschinadi ple grànd dat duple lavur. Tier nus midass nut. Quegl munta betga c'ign degi far nut a schar tut co igl e. Que zap da la fusiùn e nezzessari da far. Igl vaschinadi fusiuno «Muntogna da Schons» dat a nus egn miglra posiziùn sch'igl vess da dar egn fusiùn da la valada.

La consequenza, scha la fusiùn vagness betga prida par bien, fuss c'igl cantùn fagess ànc duple pressiùn da fusiunar l'antiera valada. Igl cantùn fa grànda pressiùn. Igl para fetg impurtant par els c'igl deti quella fusiùn.

Dat igl ànc oters temas an conex cun la fusiùn?

Ear igl rumantsch e egn fetg impurtant tema tier nus: Agl cuntract da fusiùn vignan numnos tuts dus lungatgs sco ufizials. An que gro ve jou la sprànza c'ign tgati egn buna veia practicabla, c'igl rumantsch survigni duple muntada: p. ex. segl ple poc cun far protocols da dezisiùns par rumantsch ad igl parscret detagliu par tudestg. Talas accziùns en impurtantas par mussar c'igl rumantsch vegi la sia muntada. I ànc ear l'incumbensa digl cantùn da far egn lescha da lungatgs. Igls 250 000 frànc duessan betga me vagnir duvros par sadas a estructuras, mobagn par activitads concretas.

«Duple forza d'iniztgear projects inovativs»

FMR: Tge muntada à la fusiùn da la Muntogna da Schons par Vos?

Carola Derungs: Igl mieus tgieu gi c'igl fuss da fusiunar, mo igl cor e betg aschi cuntaint: A mei manca igl fiac parsuainter ad igl saintimaint da far egn buna tgossa anzemel. Ear ve jou fadeia ca la sensibilitad pigl noss lungatg e savens pintga. Jou ve la sprànza ca quegl samigliureschi cun la fusiùn. Igl vean bagliafo digl rumantsch, mo igl vean betg integro igl rumantsch.

Tut an tut sun jou pletost sceptica. Igl funsiunar anssez e schon an urden, sch'ign fagess egl gest cun l'antiera valada. Parquegl par'igl a mai don c' i an betga prieu la fusiùn par «far urden» cun tut las leschas, ascheia c'igl vess do egn buna basa par antschever. Cun egn fusiùn fan ign gea egn zap anavànt, tier la nosa vagness igl me a dar egn zapet.

Carola Derungs-Fravi da Donat. MAD

Tge vean la fusiùn a radir savund igl Voss meni?

L'administraziùn vean a vagnir ple efizainta. Cunquegl ca poc vean mido vez jou ear betga blears oters efects. Positiv pudess easser c'igl vaschinadi fusiuno vean a ver duple forza ad interess d'iniztgear a realisar projects inovativs, p. ex. radigess igl project «Tgea da tgant» sir fetg blea a l'antiera Muntogna.

Tge vean ella a midar a las vischnàncas savund igl Voss meni?

Jou tratg c'igl midi gnànc gràndas. Igl interess par la politica comunala vean sir a prender giou ad igls ufezis en adigna greav d'ocupar cun near sainza fusiùn.

Cun sbassar igl pe da taglia sperani d'augmantar l'atractivitad da star sen la Muntogna. Lagn vurdar sco'gl vean.

«Egn buna basa par fusiunar la valada»

FMR: Tge muntada à la fusiùn da la Muntogna da Schons par Vos?

Hermann Nicca: La fusiùn digls vaschinadis sen la Muntogna da Schons fa senn par me, cunzund sch'ign risguarda las sinergieas administrativas c'igl sadat antras quella. Igl fuss igl amprem zap a la dretga direcziùn.

Tge vean ella a radir savund igl Voss meni?

Igl avantatg da l'administraziùn cuminevla, quegl vez jou an amprema lingia: Igl dat me ple egn suprastanza sen la Muntogna. Pigls purs midi poc, ord la mia vesta, parquegl ca las pastiras restan tier mintga vischnànca sco ellas earan. Jou manetg ca la fusiùn prevedida vigni a midar poc, mo igl fuss egn amprem zap par suainter fusiunar l'antiera valada.

Tge vean ella a midar an las vischnàncas da la Muntogna da Schons?

Igl avantatg e l'organisaziùn administrativa. Schiglioc vez jou betga grànds avantatgs. Igl sul e c'ign à egn buna basa par fusiunar cun otras vischnàncas, jou sper cun l'antiera Val Schons. Savund igl mieus meni fuss igl ear adato da fusiunar cun Avras a Valragn. Nus eassan qua tant poca gliedud.

Partutgànt las taglias ànc calculco ca lezas sasbassan a 100%. Qua a Donat vainsa 120%. Mo igl proxim tains e' gl da far par part gràndas investiziùns a las vischnàncas. Peia, da las taglias annà cres jou ànc betga c'igl deti propi grànds avantatgs. Agl mumaint gini bagn c'igl sbassian ellas a 100%, mo an vesta a las investiziùns aviertas ve jou ampo dubis, partge igl e an mintga vischnànca c'igl dat tgossas d'investir, la ple grànda sarà

igl provedimaint d'aua se Lon ca custa 1,5 miliùns. Jou manetg c'igl fa betga grànd senn da sbassar las taglias par egn curt tains par suainter puspe stuer augmantar ellas par puder pajear tut. Digl cantùn dat igl bagn egn zucur, mo quel e dalunga duvro. Igl e greav da gir oravànt co tut sasvilupescha.

Mo jou ve la sprànza c'igl pievel prendi par bien ella.

Hermann Nicca, Donat. MAD